

Edda

Armoryka

E D D A

C Z Y L I

KSIEGA RELIGII DAWNYCH

SKANDYNAWII MIESZKAŃCÓW

Omnes scierunt numinum praesentiam. Phaedr. L.IV. fab. 23.

W W I L N I E

AKADEM I DRUKIEM JÓZEF A ZAWADZKIEGO
AKADEMII ZWYCZAJNEGO DRUKARZA.

K 1807.

Znaiomé są światu całému Mythy Greckie, a) które z rozniesionym po Europie gustém tego narodu, stały się sprężyną do podniesienia tylu geniuszów, i twórczych dowcipów. Lecz iak Grecy mieli swoje Mythy, tak i inné narody podobnie przenośné o swych bogach powieści tworzyli. Mniéy zapewne od Greckich dla nás powabné bo nie znané, bo obcého dla nás gustu, i te wszelako będąc dziełém ludzkim, są godné zastanowienia. Z pośród tylu iednak narodów które Europę we wszystkich iéy zakątach krwią swoją oblały, ledwie u iednych północnych ludów, té drogié zabytki w większém części dochowane postrze-

---

a) Co są Mythy patrz Dziennik Wileński T. I. N. I. Kwiecień z roku 1805 III. s. 44. Jak należy pisać o przedmiotach Mythologicznych.

gamy. Ci mieszkańcy dzisiejszych, Norwegii, Danii i Szwecyi, znani pospolicie pod ogólnym Skandynawów nazwiskiem, znaleźli na odległej od swęj części świata do której należy, Eislandyi (Jsland), przechowane około X, wieku swych czynów za-
 bytki. Wpóśród tych, nader licznych, wznosi się księga Edda, księga w której są zawarte dzieje Bogów północnych mieszkańców. Jęj wyciąg dać przedsiębierzemy, nie w ozdobnych, ale krótkich wyrazach. Nim atoli to zaczniemy, dáymy ogólny rzut oka na ten ogromny Scytów w Europie naród, którego znaczną gałęź składają tak zwani Skandynawowie.

Pisali o tém Plemieniu rozliczni pod rozmaitemi względami. Jmiona Jhre, Adelungów, Pinkierd'now, Zahnów u nieśmiertelnemi zostały 1). My niemogąc mieć pod ręką tych wszystkich dzieł, uczynmy wyciąg skąd inąd.

---

1) Ihre Glossarium Suio-Gothicum. Upsala 1769 2. vol. in fol. — ADELUNGA Dzieje języka i literatury Niemieckiej — PINKERTON Dissertation on the Scythians or Goths, 1787. 1. vol. in 8. — ZAHN Ulfilas, w Weisensfels. 1805. BAKER wiele pisał rozpraw o Scytach, ale da-

Pośród licznych narodów które nikną w swęj sarożytności, náypiérwsi są Scytowie , znani początkowo pod imiéndiem Skolotów 2). Ci założyli długo-trwałé panowanie swoié nad Tygrem c) aż póki nie wzniósł się „ naród, pobratymczy Chaldajczyków, „ Arabóm , Neptunóm , Etiopóm , Chana- „ neyczaków , naród Assyryiski „

„ Ten naród pod dowództwém Ninusa „ zadął cios długo-trwałému państwu przod- „ ków Scytyjskich czyli Gockich. Ros- „ piérzchli się Scytowie między północ „ zachodnią Jndyi , uchodząc w dalekie za „ państwo Baktrów swoich rodaków ustro- „ nia ; a z drugiéj strony , przebywszy rzé- „ kę Arax , między góry Kaukazkie , i w o- „ koło morza przyległego , skąd wkrótce „ wydali nowe pokolenia , małą tylko gár- „ stkę na swęj ziemi zostawując rodaków , „ która przez czas nieiaki , uległa Assyryi , „ późniéj pod imiéndiem Persów , zwyczaj- „ nym na świecie losu zwrótém , dziedzi-

---

leki jest żeby mógł iść w porównanie ze wspomnionými, patrz Act. Acad. Petropol.
 2] Herodot edit. Wessel. L. IV. 6. p. 282.
 c] Zdaniem PINKIERD'NA podług Justyna.

„czyłá wielkości niedawno swéy pani. Zwy-
 „cięski z przodków Géckich Ninus, na gru-
 „zach Chaldéów i zdobytéy na Zoroastrze
 „czyli Oxyartesie Baktrze, na poniżoném
 „zupełnie obszerném w Azyi wyższéy Scy-
 „tów panowaniu, założył potężné (iák wte-
 „dy państwo Assyryjskié. „

„ Narody ówczesné mało do ziemi przy-
 „wiązané, gdy dostateczną pożywność bez
 „pracy w sámém przyrodzeniu znajduią,
 „miały wszéłką do przechodów skłonność;
 „a bez-ludné ieszcze krainy zupełną do te-
 „go łatwość czyniły. Jedén zaś naród na-
 „ciéraiąc na drugi, przesyłał trwozę w po-
 „konanym odległym okolicóm. Tak gdy
 „Scytowie rozgromiéni, coraz wiécéy na
 „wschodzie swych osad mnożą, iedén ich
 „oddział rzucił postrach na zachód. Prze-
 „rażéni tą nawałą słabsi od nich Cym-
 „merowie, skupili się ku północy, zosta-
 „wuiąc tylko gdzie niegdzie malé ślady
 „swéy rozciągłości, a nadewszystko w pół-
 „wyspie tak od nich, przez czas nie iaki
 „Cymmeryjskim zwanym, skąd długo roz-
 „boiami i wypadami sławni byli. Nowi ci

„ na miejsce Cymmerów osadnicy , wkrót-
 „ ce po wszystkich zakątkach , półwypach i
 „ wyspach Azji przyległych rospięrzchli się.
 „ J tu rozpoczęło się panowanie S c y t ó w
 „ w Europie.,,

„ Nowi ci przybyłcy , z rozlicznych iedné-
 „ goż ięzyka złożeni narodów , małe wprar-
 „ wdzie zrazu , lecz liczne i prędko mno-
 „ żące się pod nazwiskami ogólnými G é-
 „ t ó w czyli Gotów między Borysteném
 „ (Dnieprém), a Jstrém (Dunay przy uýściu);
 „ T r a k ó w czyli M é z ó w między Jstrém,
 „ a Strymoném (Stromona) , i w Azji , po-
 „ czynili osady (od rok 2000). Wkrótce
 „ Trakowie wydali z siebie P e l a z g ó w ,
 „ którzy się rozbiegli po wyspach i licznych
 „ półwypach (po Grecyi), a niosąc swé pa-
 „ nowanie (od roku 1700 do 1200) w dale-
 „ kié od nich zwánéy Hesperii (Włoch)
 „ ustronia , gdzie inż znaleźli piérwszych
 „ osadników z rodu Jgletów (Jberów Hi-
 „ szpańskich , którzy z Afryki weszli) Syka-
 „ nów , dali początek J o n o m , A c h e-
 „ o m , D o r o m znanym pod ogólném H e l-
 „ l e n ó w (roku 1530) imieniem; L y d o m .

„Sycyliyczynom, Macedonom,
 „Tessalom, ... z jnnéy strony od pół-
 „nocy Mézom, Illyrczynom, Da-
 „kom, Peukinom, skąd dalszé stro-
 „ny Europy na zachód zaludniać mieli.

Lecz przez ten wieków przeciąg (od ro-
 ku 2000 do 900) Scytowie na liczné dzielą
 się gałęzie, a z nich wyłączamy Persów,
 Pelazgów; Hellenów, Włochów; wyłączamy
 téż ieszcze i Scytów Azyatyckich, znanych
 u Persów pod ogólném Saków nazwiskiem,
 a których rozrodzienie się w Azji dotąd ma-
 ło znané; mając wzgląd na samym Scytów
 w Europie.

„.... Cymmerowie, po długich walkach
 „ze Scytami, gdy ze wszech stron od nich,
 „ściśnieni zostali, opuszczają swé odwie-
 „czne grobowce i do Azji (koło roku 640)
 „uchodzą. Zwycięscy pod Madyesém posu-
 „nęli się za niemi, a wpadłszy na Medów o-
 „debrali im panowanie w Azji. Atoli uspie-
 „ni pokoiém nie długo się cieszyli swą nad
 „Medami przewagą. Klęknęła ich siła przed
 „podstępém, Medowie znowu potężni „....
 (Tu początek Sarmatów).

„ Klęskę w Azji Scytowie naprawili
 „ w Europie (od roku 900. do 500.) panowa-
 „ nie swoje dalej rozszerzając. Srogą woj-
 „ na którą ze znikczemnionými Celtami (piér-
 „ wszými Europy osadnikami) rozpoczęli wy-
 „ tępiła ten naród , tak że ukryty tylko po-
 „ śród gór, lub podległy swym zwycięscóm,
 „ gdzie nie gdzie ślady swéy dawnéy roz-
 „ ciągłości zostawiwszy, skupił się w małych
 „ zakątkach przy uýściu Ligeru , imię tyl-
 „ ko wielkie po sobie znaczny okolicy zo-
 „ stawując (bo całą Gallią Lugduńską zwano
 „ Celtycką , Grecy Gallów Celtami często
 „ nazywali); i po wyspach na skrzepłéy pół-
 „ nocy osadzonych (w Brytanii i Irlandyi).
 „ Dosiągnął wszędzie za niemi zwycięski Scy-
 „ tów ogrom , i zaległ północ Dunaju , za-
 „ chód Renu , i okolice wschodnie i zacho-
 „ dnie Alpów i Cewenny pod ogólnými Ger-
 „ manów , Belgów , Gallów nazwi-
 „ skami; a niosąc swóy oręż za morze , osie-
 „ dli wyspy i pozostałe srzoném okryté o-
 „ kolice Europy (około roku 500), znani
 „ u starożytnych pod imionami Teutonów
 „ i Skandyatów , którzy nacierał

„ustawicznie na Laponów, zagnali ich w naj-
 „północniejszą Europy ustron, gdzie ma-
 „ły Laponczyk, niegdyś obszerny, a potem
 „drobny stanowi naród.„

Té narody iednak, nie rolnicze, ale pa-
 stuszé, a więcéy ieszcze łowieckie długo
 stałych siedlisk nie zachowały, często się
 przenosiły. Z tych przechodów sławniejsze
 są, kiedy „Belgowie przy uściu Renu
 „osiedli, zrobili liczne w Brytanii i
 „Irlandyi osady, a Pikowie gałęź
 „Peukinów, z pośród Skandynawii wy-
 „szli, na północy Brytanii (w Szkocyi)
 „siedzibę (bydź mogło około roku 300)
 „założyli.„

Późniéy ieszcze (koło narodzenia Chry-
 stusa (b.) „Nowé Peukinów i Bastarnów i
 „Gotów osady, zakładają liczne królestwa
 „w Skandynawii w pośród których ukazują

---

b) To przyście miało się odbyć pod dowództwem
 SYGA który jest za ODYNA wzięty. PINKERD'N
 sprzeciwił się temu, uważając ODYNA a nawet i
 SYGA za ALGORYE, a czas przyścia tego u-
 szczypliwego zdania, więcéy dla igrazki niż rze-
 czy zrobione. To pewna tylko, że PINKERD'NA
 dowody w większy części są słabé, trzeba dal-
 szych prac oczekiwać.

„ się Danii, Norwegii, Upsalu,
 „ które ostatnie późniéj w Szwecyą prze-
 „ szło Gardreichu czyli Nowogrodu... „

Osiadły tedy narody Scytyjskie całą prawie Europę między Tornea, uściém Wisły, Rubo dziś nie Dzwina, ale Niemen), Borysteném (Dniepr) Tanais (Don) ze strony wschodniéj; a Sekwaną, Ligerém i górą Cewenną ze strony zachodniéj; kiedy iedno ich plemię rzymianie rozpostarli swé obszérné zabory, niosąc na sámych własciwych Scytów pogrom, i wórzód Germanii zakładaiać znaki zwycięskie. Ubiały się Germańskie: Swewów i Wandalów między Elbą a Wisłą i Bastarnów czyli Peucynów, między Wisłą i Dniestem Dnieprém; i Getów od Dunaju do Donu po nad morzém czarném rozległych liczné narody 4), różném szczęściém z rzymiany 5), kiedy nadszedł

---

4) Ze té narody były Germańskie, że tam leżały, patrz. Ovidii Trišt. de ponto. STRABO L. VII. POM: MEŁA L. II. 1. L. III. 3 Plinii L. IV 25. 26, 28. TACITI Germania. PROLEMEUS L. II. 11. L. III. 5, 6. SOLINI cap. 24 -- 33 -- Cluverii Germania - Pinkerton Dissertation on the scythians or goths.

5) Tacyt i inni współcześni.

E D D A.

I. **E**dda jest to księga opisująca bożyśzoza Skandynawskie i ich sprawy; opowiadająca utwór świata i przyszły koniec jego; dająca przestrogi i nauki. Skądby nazwiako iéy, Edda, powstało, s pewnością wiedzieć nie można; domysłano się i wnoszono, że znaczy **P**radzia d. Dwie są Eddy, iedná **S**tará, drugá **N**owá. Nowá nie innégo nie jest, iak tylko téy części Eddy staréy, którą pozostała pod imieniem **W**oluspy, może nieco obszerniejsze i na inny sposób powtórzenie.

II. Wiadomości które w Eddach znajdujemy, byłyby nám zapewne przepadły, gdyby uciekający przed swymi pogromcami Skandynawowie, nie byli znaleźli przytułku na odległym na północy wyspie, którą od lodów Eislandyą (Island) nazwaną została. Tam założoną rzeczpospolita zachowywała z náywiętszą dokładnością swé dzieje, przeszłe z przepaści zaguby wydobywając. W niéy prócz innych powstałi **S**emund **S**ygfus **s**en przezwany Frode to jest

Mądry, urodzony 1057 i rodak towarzysze-
go Are, także Mądrym nazwany. Ostatni,
jest z dzieiopisów Eislandskich których dzieła do
nas doszły náy dawniejszy; pierwszy zaś pisatł
Eddę i nią sprawiedliwie pamięć uwiecznił, téy
część nás także doszła. We 120 lat późniéy
Snorr o Szturleson, także Eislandczyk, uro-
dzony ze znaczného 1179 roku pokolenia, będąc
náy wyższym sędzią, po 2 razy raz 1215 dru-
gi raz w 1222, piérwszym w magistracie, bę-
dąc postém od oyczyzny do króla Norwegii,
pracował nad naukami. Zamieszanie domowé
w 1241 przecięło mu wątek życia, prace ie-
go zabóystwém kończąc. Zostały po nim náy-
więcéy poważané roczniki Norwégské, wzór
dlá dzieiopisów, i Edda, w któręy, náyob-
szerniéy o baykach i powieściach religiinych
Skandynawskich wywiedzić się możemy, iest
to Woluspa, którą w staréy Eddzie znáydu-
iémy inaczéy opisaná. Tę Eddę Rezeniusz 1665
wydát w Kopenhadze z wykładém Łacińskim i
dedykował Frydrykowi III Duńskiemu. Znaio-
mość iéy iednak, možná mówić, że prawie wé
Szwecyi i Danii kończyła się. Aż dopiéro
w XVIII, wieku, okoliczność przeniosła Pawła
Henryka Mallet Genewczyka do Danii. Tén
pracowity Dzieiopis, zrobił w języku francu-
skim wyciąg Eddy staréy i nowéy i wydát piér-
wszy raz w Kopenhadze 1756 cl. Tén wyciąg

(c) Pod tytułem Monument Mytholog: des Celtes
etc. nie wiele zastanawiający się Mallet nad ró-
żnicami narodów poczytał Skandynawów za
Celtów zwyczajém wielu pisarzy. Skandyna-
wowie byli Scytami, lecz mimo tego Edd á do

dopiero rozniesiony po Europie, i wielokrotnie w różnych miejscach powtórzony, udzielił Eddy całému światu.

III. W Polskim języku dotąd rzecz ta tkniętą niebyła. Dziś przedsięwzięmy jak náykrótszym sp sobém, wykład obu Edd wykonać. Maleta więc skrócenie jest naszym przedmiotem; niechcemy się zastanawiać filozoficznie nad tą Skandynawów religią, prosto tylko ją opowiemy jak się w Eddzie znajduie. Edda nową Szturlesona, jest w sposobie rozmowy; my ją ciągiem wypiszemy, każdą atoli powieść od powieści, jak jest w Eddzie, oddziélamy. Drugiej części Edy Mallet całkiem niechciał nám wyłożyć. Mając pod ręką jego samego, niemożemy tego niedostatku zapełnić. Kto chce, może niektóre postrzeżenia, choć często odmian wymagające, u Malleta znaydować, które jako obce zamiarowi naszemu i do Eddy nienależą, pomielamy. Naprzód wyłożymy Starą Eddę, potem Nową.

---

wszystkich Scytów rościagnąć się niemoże a tym więcéy do obcych im Celtów, náywięcéy, jeżeli ją możemy zastósować Saxonóm lubo iuż u tych były odmiany.

S T A R A E D D A.

I. Edda Stará miała w części zaginąć, trzy jednak iéy oddziały pozostały, to iest: **Wieszczywoli** czyli **Woluspa**. **Hawamaal** czyli **Rozmowy** wyborne, albo **Nauka Moralná** **Odyna**, i **Rozdziały Runickié**, albo **Czarodzieystwo** **Odyna**.

W o l u s p a.

II. Piérwszą część **Woluspa**, iest to **Rytm** przypisany jednéy z wyroczniów; napisany ciemno, zwięzle i bez porządku, stąd trudny w wielu miejscach do zrozumienia, można w nim iednak potrzegać wielkość i moc wyobrażeń. Treść iego iest: że wieszczka, zakazawszy wchodzić w wyrozumienie rzeczy, wołą oycza przyrodzenia, dzieła i sprawy dotąd nieznané **Bogów** obiawia, a zacsawszy od opisu **Chaos**, stwarza świat, ludzi, **Olbrzymów**, **Kartów**; wykładá czyny czarownic, i kończy obszerną powieścią o zagubie świata, a powstaniu innégo. Jako naprasykład:

* Na swoim Rydwanie Olbrzym R y m e r przybywá ze wschodu; Mórzé się nadymá; wąż ogromny toczy się ze wściekłością w wodzie i podnosi morzé; orzeł wrzeszcząc trupy pożérá; okręt boski na bałwany morskie puszczony.

* Wóysko złych Zywo t ł ó w 9) przybywá ze wschodu na swym okręcie; L o k ich prowadzi; ich zastępy zapalczywé pońszają z Wilkiem F e n r y s é m; L o k z niemi się ukazuje.

* S u r t u r wychodzi s południa otoczony płomieniami; Boskie pałasze połyskują iak słońcé; skruszoné skały padaią; stroskané Olbrzymki błądzą; ludzie biegną za śmiercią i niebo spękané.

* Nowá boleść bogini co broni O d y n a O d y n śpiészy na F e n r y s a, a Bóg F r e y na S u r t u r a; wkrótce mąż F r y g g i zwalony.

* W i d a r świetny syn O d y n a zemścić się śmierci oycy bieży; uderza na Potwór sprawcę mordu; Potwór, zrodzony z Olbrzymá, i Sercé mu swoim mieczém przeciná.

* Cmi się słońce; i ziemię już zalewá morzé; świetné gwiazdy padaią; ogień wściekłość ziówá; już wieki ku końcowi zmierzają swojemu; płomiénie się rozchodzą ku Niebu powstają.

H a w - a m a a l.

5. Drugá część staréy Eddy Hawamaal,

---

[9] Wyraz Z y w o t iak wiadomo wszystkim, wyrażał bożyszcze Sławiańskie, które na Geniuszki Greckie i Rzymskie wychodziły Tu więc żywot, znaczy Jemusz.

samyk¹ Rytm, w którym O d y n uczy ludzi mądrości. Składa się ze 120 zwrotek. Wszędzie n¹ywi¹ksza panuje prostota. Niektóre urywki tu przytaczamy:

* Nim p¹ydiesz, uw¹ż dobrze weyścia, nigdy bowiem, gdzie zasadzki stawi nieprzyjaciel pewnym bydź niemożna.

* Do twoiego stołu kto przychodzi, d¹ay mu wody by oczyścić r¹ce; jeżeli chcesz aby s t o b¹a m¹ówił, lub słuchał cię, m¹ów o pięknych rzeczach.

* T¹en co w podr¹oży, potrzebuie m¹ądrości. U siebie można tyl¹e zrobić ile się zechce; t¹en atoli co nic nie umie, gdy siadzie przy m¹ężach uczonych, pogardę ścignie na siebie.

* Szczęśliwy kto ziedn¹a sobie chwałę i przychyln¹ość, gdyż to iest niepewne, co od woli śmiertelnych zależy.

* W podr¹oży n¹aylepszym przyjaciel¹em i n¹ayprzyjemniejszym zapas¹em iest rostopność. W miejscu nieznan¹em rostopność wi¹ęcy wazny od bogactw, ona żywi uhogich.

* Nic ni¹em¹a gorszego dl¹a syn¹ów wieku, iak pić Piwo 10], bo im wi¹ęcy go czlowiek p¹ie, tym wi¹ęcy traci rozsadek. Ptak zapomnienia śpiw¹a tym co się upili i zabier¹a im dusz¹e.

* Czlowiek bezrozumny kiedy c¹oś łatwego pochwyti, mni¹em¹a że wie wszystko, lecz gdy go w cz¹em ciem¹em zapytuia, odpowiedzieć nie umi¹e.

---

(10) Piwo to było dosyć podobne naszemu tylko opaiacé.

* Umiém śpiewać Rytm, którego żona królewska nie zna, ani syn człowieka; zowie się P o m o c, oddalá kłótnie, choroby, smutki.

I tak daléy wyliczá co umié, iak umié czarować, nakoniec śpiewá:

* Teraz śpiewałem w mém świetném mieszkaniu, mé wyborné rzeczy. Potrzebné synóm ludzi i nieużyteczné synóm ludzi. Błogosławiony ié śpiewá! Błogosławiony rozumia! Oby korzystał s tego co zatrzyma! Błogosławiéni słuchali.

---

i stąd té szt czarowania zwała się u nich Runar, Alrunar, Runy samé Runy albo Malruny. Były i inné Runy, ale ta nie mieyscé na nich.

N O W A E D D A.

I. **E**dda nowá zamyká w sobie dwie części: w piérwszý Gilf król Szwecyi opuściwszy oyczynę, idzie do Asgard gdzie od Azyanów oczarowany, wypytuje się u Hara, Jafnhara i Tredie o bogach i świecie. Te 3 osoby (które zapewne zastępowały mieyscé Ody-na wtedy w Szwecyi będącego) z Gilfe m, który dla niepoznaki przezwał się Ganglerém rozmawiaią. W drugiéy części iedén pán Duński Egger toż samo co Gilf czyni, i wywiaduje się o rozmaitych sprawach bogów: Treść rozmowy z Ganglerém, Hara, Jafnhara i Tredie następującé powieści zawierá.

Część Piérwszá.

II **C**zęść piérwszá Eddy Szturlesona má w sobie 33, Baiek czyli Powieści, te są:

P o w i e ś c i.

Náypiérwszym bogiém iest Alfader (12) [oyciec Powszechny] ten utworzył ludzi,

---

12) Podobnez oycá nazwisko, nosit Bóg náwyższy u dawnych Gallów i Germanów, którzy go zwali Tis, Tuis, Teut, Tois, Teu-

dął im duszę, którą choć się ciało rozsypie, trwa wiecznie, i pójdzie, jeśli człowiek żył sprawiedliwie do Gimle [Himmel, Niebo ale nie to które widzimy] czyli Wingolf [przyczajni mięszkanie], a jeżeli źle do Heli (Smierć, Helle Piekło) a stamtąd do Niflheim (występnym mieszkańie) nisko w dziewiątym świecie. Napoczątku nic niebyło, ani morza, ani ziemi ani Nieba, sama tylko Przeszłość późniéj był Niflheim a nieprędko ziemia. Wpośród Niflheimu jest źródło Hwergelmer, a którego płyną rzeki:

---

tus, Tot, a Gallowie dodawali do tego Tat albo Tad jako Teutat, co wszystko zna-czyło Oycu, Fater, Vater, ~~swięt~~, Pater Jakoż idzie dochował się wyraz Tata jako téż i Papa który u Bretonów, Anglików, i Francuzów, a od nich i u nás, w uściłch dziecinnych jest używany. Rzymianie którzy albo obcych bogów przyswaiali, albo ze swoiemi porównywali, nazwali Teutata Merkuryuszem, iako widać u Juliusza Cea. DE BELLO GALL. L. VI. 16. który mówi że Gallowie: „Deum „maxime Mercurium colunt,“ Jul. Cesarz mniéj może świadom czci Germanów, nie-przyznaie im tego Merkuryusza, mówiąc że Germanowie: „Deorum numero eos solos du-„cunt, quos cernunt, et quorum opibus aper-„te iuvantur, Solem et Vulcanum et Lunam, „reliquos ne fama quidem acceperunt,“ tam-że L. VI. 21. wszakże Tacyt De MORB. GERM. 9. wyraźnie pisze: „Deorum maxime Mercu-„rium colunt,“ Wyrazy o Germanach prawie téż samé co o Gallach Cesara. Równie więc Gal'i iak Germani czcili Teuta. Późniéj imię to u północno-wschodnich Germanów zo-stało zmienioné na ODYNA WODANA GODANA toiest Dobrego. Stąd imiona Got, God, Gut, Gud, są bliżsié i znaczą zarównie iuż Bóg iuż Dobry *ὄψιδος, θεός*.

Nieprzyjaciel pociechy, Pobyt śmierci, Zepsucie, Przepaść, Burza, Jękanie, Utrapienie, Zawrót, Niezmierność.

P o w i e ś ć 2.

Przed wszystkim jednakże, był *Muspelheim* [*Muspelu mieszkanie*]. *Muspelheim* jest to świat gorejący, na końcu ziemi położony, na jego mieczu słońce ruchawé i promieniste. Panuje w nim *Surtur* (Czarny). Tym czasem rzeki *Eliwages* oddalały się od źródeł tak dalece, że trucizna którą płynęły, krzepła, marzła, i wypełniała przepaść ze strony północnej. Wiatrak zaś ciepły czyli *Dech*, który s przepaści doszedł do ogromnych brył lodu, topić je zaczął, i w krople zbierać. S tych kropel, ten co wystął *Dech* czyli Wiatrak zrobił Człowieka *Yme*, od olbrzymów *Ergelmer* zwanego. *Yme* śpiąc spociał się a s pod ręki jego urodzili się mężczyzna i niewiasta; Nogi zaś wydały syna, od którego poszedł cały ród olbrzymów, którzy są zwani od *Lodu* *Rymthus* (15) Bo iak wieszczki idą od *Wit-tolfa*; Mędrzy od *Wilmodra*, tak olbrzymi od *Yme*.

P o w i e ś ć 3.

Yme ten potrzebował pożywienia. Na to skropel wody tymże sposobem urodziła się krowa *Edumla* s której cychów płynęły na żer dla *Yme*go cztery rzeki mléka, krowa zaś sama

---

15) Są inni olbrzymi od *Gór*, i bardzo wiele potworów których trudno szczególni nazwać Imionami.

PORZĄDEK RZECZY.

Karta.

Wstęp na stronie	-	-	-	-	3.
zut oka na narody Scythyjskie	-	-	-	-	4.
dda	-	-	-	-	17.
1. Co jest Edda i wieloraká?	-	-	-	-	17.
2. Przez kogo pisaná i iak po świecie roz- nieszioná?	-	-	-	-	17.
3. Jak ją opiszęmy?	-	-	-	-	19.
ará Edda	-	-	-	-	20.
1. Jakié iéy części pozostały?	-	-	-	-	20.
2. Woluspa	-	-	-	-	20.
3. Haw-amaal	-	-	-	-	20.
4. Czarodzieystwo Odyna.	-	-	-	-	24.
owá Edda	-	-	-	-	26.
1. Co wsobie zamyká?	-	-	-	-	26.
2. Część pierwszá Eddy nowéy.	-	-	-	-	26.
wieść	-	-	-	-	-
1. O Náywyższym Bogu i nieśmier- telności	-	-	-	-	26.
2. Urodzénie się Ymégo	-	-	-	-	28.
3. Urodzénie się Edumli i Odyna.	-	-	-	-	28.
4. Utworzénie świata	-	-	-	-	29.
5. Utworzénie ludzi Asy	-	-	-	-	30.
6. Potomstwo Nora, Słońcé, Księ- życ	-	-	-	-	30.
7. Wiek złoty	-	-	-	-	31.
8. Jesion Ydrazyl	-	-	-	-	32.

Powieść	9. Miasta w niebie	- -	33.
	10. Odyn, Frygga	- -	34.
	11. Thor	- -	34.
	12. Balder, Niord	- -	35.
	13. Frey i Freya	- -	35.
	14. Tyr, Brage	- -	36.
	15. Jnni bogowie	- -	36.
	16. Lok, iego potomstwo	- -	36.
	17. Fenrys	- -	37.
	18. Boginie	- -	38.
	19. Frey, Gerda	- -	39.
	20. Żywność bogów	- -	40.
	21. Sleypner	- -	41.
	22. Okręta bogów	- -	41.
	23. Wyprawa Thora na Olbrzy- my	- -	42.
	24. Doświadczenie Tialfa	-	44.
	25. Doświadczenie Thora	-	45.
	26. Thor był oczarowany	- -	45.
	27. Wyprawa Thora na Midgra- da	- -	46.
	28. Śmierć Baldera	- -	47.
	29. Hermod szuka Baldera	-	48.
	30. Złapanie Loka	- -	49.
	31. Lok skarany	- -	49.
	32. Ragnarokur, Przyciemnie Bo- gów	- -	50.
	33. Bogowie przyszłego świata	-	51.
	3. Część Drugą nowéj Eddy	- -	52.
	4. Różné przezwiska	- -	54.
Nazwiska podług Abeodła w nowéj Eddzie bę- dące	- -	- -	I.
Porządek rzeczy	- -	- -	XIV.

*Reprint Eddy czyli Księgi religii dawnych Skandynawii
mieszkańców wykonano z egzemplarza znajdującego się
w zbiorach prywatnych*

Projekt okładki: Juliusz Susak

Na okładce: Nils Johan Olsson Blommér (1816-1853), *Idun i Bragi* (1846) (Muzeum Malmö)
(licencja public domain),
źródło: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6b/Idunn_and_Bragi_by_Blommer.jpg

Copyright © 2006, 2013 by Wydawnictwo Armoryka

Wydawnictwo ARMORYKA
ul. Krucza 16
27-600 Sandomierz
tel +48 15 833 21 41
e-mail: wydawnictwo.armoryka@interia.pl
<http://www.armoryka.pl/>

ISBN 978-83-7950-080-2